

Armoede en sociale uitsluiting

Als je in het rijke Westen woont, dan ben je gemiddeld gesproken rijk. We weten echter dat statistiek ons niet helpt om concrete mensen te zien. Dan moeten we de straat op, de buurten en huizen in, de verhalen op de scholen horen en de mensen op verhaal brengen in de inloophuizen. De vraag is hoe groot de verschillen tussen arm en rijk *binnen* Nederland zouden mogen zijn. Beter is de vraag: wat zou elk individu in Nederland minimaal moeten ontvangen, ook als hij of zij een uitkering ontvangt, om menswaardig te kunnen leven. Daaraan gekoppeld: hoe maken we mogelijk dat elke persoon een bijdrage levert aan de opbouw van de samenleving? Zijn er voorwaarden aan zorg en recht? En aan barmhartigheid?

Kerk in Actie heeft, met name via plaatselijke diaconieën, veel te maken met armoede. In de praktijk zien de diakenen wat armoede betekent, met name als die lang voortduurt. Dat leidt tot lokale initiatieven om preventief te werken rond dit thema. Voorbeelden: kwijtschelding van lokale belastingen. Dat moet landelijk toegestaan worden. Preventie krijgt veel aandacht, met name voor de kwetsbare positie van kinderen. Ook de schuldhulpverlening blijft van groot belang. Uitkeringen zijn belangrijk om een minimale waardigheid in stand te houden. De bijstandsuitkering zou daarom niet omlaag moeten. In brede zin ziet Kerk in Actie dat betrokken diakenen pleiten voor meer creativiteit van de overheid op dit beleidsterrein.

Op dit punt zijn de partijprogramma's vergeleken. Elke partij is zich er van bewust dat participatie van groot belang is. Armoede is een val, waar je niet gemakkelijk uitkomen zal. Partijen doen voorstellen om hier uit weg te komen, met name door een baan te hebben of te houden. Ten dele speelt daarbij de gedachte dat een kortere uitkering sneller tot een baan leidt – als er werk is! Die laatste vraag wordt rond dit beleidsterrein eigenlijk niet besproken.

De AOW zal omhoog gaan – hoewel enkele partijen hier tegen zijn (PVV, SP, TON). De wijze waarop die verhoging gerealiseerd wordt is een punt waarover meningen verschillen.

Vershillen bestaan er zeker rond de wijze waarop uitkeringen worden toegekend – aan individuen of aan mensen die kostwinner voor een groter verband (kunnen) zijn. Dit speelt rond de zogenoemde 'aanrechtsubsidie'.

Conclusie over dit onderwerp

Verhoging van de AOW-leeftijd is onontkoombaar – uitgezonderd voor PVV, SP en TON. Belangrijk is de aard van de voorwaarden hierbij. Daarnaast is er grote zorg over effecten van uitkeringen. De éne partij schermt meer met de staatskas dan met de kant van de ontvanger – anderen redeneren precies andersom. Op dit punt spelen prioriteiten van partijen een forse rol, b.v. hogere inkomens wel of niet extra aanpakken. Cruciaal is of mensen mee kunnen doen met betaalde arbeid. Dat stellen eigenlijk alle partijen. De overheid zal niet zelf werk scheppen – er zullen ambtenaren verdwijnen. Dan moet werk komen van de particuliere sector – of toch via de overheid, zoals met name de SP stelt?

Overzicht per partij

Partij	Opvatting
CDA	De moderne arbeidsmarkt is flexibel en biedt de mogelijkheid arbeid, gezin en zorg te combineren en voorkomt uitsluiting. De moderne sociale zekerheid is een activerende: uitkeringen, gericht op arbeidsdeelname en economische zelfstandigheid met begeleiding van mensen die niet zelfstandig werk kunnen vinden. Gemeenten moeten een meer pro-actieve schuldhulpverlening bieden. Jongeren moeten financiële bewustwordingslessen krijgen. De AOW-leeftijd wordt geleidelijk verhoogd naar 67 jaar. De sociale partners bepalen welke beroepen vanwege zwaarte of onveiligheid een andere behandeling verdienen.
PvdA	Uitsluiting vindt vooral plaats doordat mensen niet participeren in betaald werk. Betaald werk is daarom de belangrijkste sleutel.

	<p>Solidariteit vereist rechten en plichten. Doorwerken tot 67 als mensen dat kunnen; dit wordt geleidelijk ingevoerd. Sociale werkvoorziening en vrijwilligerswerk zijn aanvullende alternatieven.</p>
SP	<p>De overheid moet banen beschermen en de inkomens op peil houden. Solidariteit is hard nodig om te voorkomen dat het aantal armen groter wordt. Topinkomens moeten worden aangepakt, voedselbanken moeten overbodig worden. Het minimumloon en het sociale minimum worden extra verhoogd. De AOW-leeftijd kan 65 jaar blijven door eerst mensen boven de 50 jaar aan het werk te helpen. Alle kinderen, jongeren en gehandicapten krijgen een eerlijke kans op een goede toekomst. Kwetsbare groepen worden extra beschermd en geholpen.</p>
VVD	<p>Een uitkering ontvangen leidt ertoe dat een tegenprestatie verlangd mag worden. De WW-uitkering moet hoger én korter. Lokaal geen inkomensbeleid voeren om de armoedeval te voorkomen. De 'aanrechtsubsidie' moet afgeschaft worden. De AOW-leeftijd moet geleidelijk omhoog, te starten in 2011 met 2 mnd/jr Verschil tussen loon en uitkering moet als stimulerend richting arbeid ervaren worden.</p>
PVV	<p>Arbeidsmigratie moet alleen tijdelijk mogelijk zijn. Reïntegratie rond arbeid werkt niet. Stop er daarom mee. Slechts één keer kan iemand gebruik maken van schuldhulpverlening. Daarna is het uit. Alleen de AOW kan worden uitgekeerd aan mensen in het buitenland; alle andere uitkeringen niet. De AOW-leeftijd wordt niet verhoogd. Dat is het enige breekpunt in het programma.</p>
GL	<p>Tegenover een input van de gemeenschap (geld) staat in principe een plicht tot participatie. Ouders met weinig inkomen krijgen meer kinderbijslag. Scholing en werk zijn de beste wegen om te komen tot aanpak van achterstand. De AOW-leeftijd wordt verhoogd naar 67; belangrijk is de AOW-leeftijd te koppelen aan het arbeidsverleden (duur, zwaarte). AOW-premies worden inkomensafhankelijk, ook bij het bereiken van de pensioenleeftijd.</p>
CU	<p>In de samenleving moet iedereen kunnen meedoen via betaald werk en zorgtaken, via vrijwilligerswerk of maatschappelijke participatie. Tweedeling tussen degenen die wel en die niet kunnen meedoen aan regulier werk moet voorkomen worden. De inzetbaarheid van ouderen op de arbeidsmarkt en in de maatschappij moet worden ondersteund met goede regelingen.. De AOW-leeftijd wordt geleidelijk verhoogd naar 67 jaar. Sociale partners maken afspraken over financiering als mensen eerder stoppen bij zware beroepen Armoede- en schuldenbestrijding moeten verbeterd worden o.a. door betere samenwerking tussen gemeenten en particuliere initiatieven (zoals voedselbanken en diaconieën). Inkomensondersteuning van gezinnen is van maatschappelijk belang, ook om armoede bij kinderen te bestrijden. Sterkste schouders moeten de zwaarste lasten dragen.</p>
D66	<p>Niet thuiszitten: afschaffen kostwinnersbeginsel en 'aanrechtsubsidie'; wel combinatieaftrek verhogen. Kortere maar hogere WW om mensen sneller van werk naar werk te helpen. De AOW-leeftijd stijgt in 12 jaar tot 67 jaar. Belastingverlaging voor de lagere inkomens, want werk moet lonen. WAJONG hervormen om jongeren betere kansen op goed werk te bieden.</p>
PvdD	<p>Niet het recht van de sterkste, maar het belang van de zwakke staat centraal. Talenten van alle mensen moeten tot hun recht komen. De overheid heeft hierin een aansturende taak. De overheid is beheerder van maatschappelijke voorzieningen die essentieel zijn voor een goed functionerende samenleving, waarin verdergaande privatisering van collectieve voorzieningen wordt tegengegaan. De AOW-leeftijd wordt geleidelijk verhoogd naar 67 jaar. Langdurig werklozen moeten financieel gesteund worden om maatschappelijke taken te vervullen. Het overstappen van een uitkeringssituatie naar een betaalde baan moet worden gestimuleerd.</p>
SGP	<p>Onderzoek mogelijkheden om een uitkering te koppelen aan sociaal dienstbetoon. Kwetsbare jongeren krijgen voorrang bij het vervullen van vacatures. Verschil tussen loon en uitkering wordt verhoogd. Belastingkorting alleenstaande ouders wordt verhoogd. Meer aandacht aan schuldpreventie. Niet-gebruik van tegemoetkomingen wordt teruggedrongen. Onjuist gebruik streng vervolgen. De AOW-uitkering wordt geleidelijk verhoogd tot 67 jaar (1 maand per jaar)</p>
ToN	<p>Alle uitkeringen worden bevroren, excl. AOW. De AOW-leeftijd blijft 65 jaar</p>